

MAHATMA GANDHI UNIVERSITY
M A RESTRUCTURED SYLLABUS - P G CBSS
M A DEGREE EXAMINATION
MODEL QUESTION PAPER
I SEMESTER
FACULTY OF LANGUAGE AND LITERATURE
BRANCH VI SANSKRIT (Special) VYAKARANA
COURSE V OPEN ELECTIVE AYURVEDA AND HYGIENE
Selected portions from Ashtangahridaya – Sootrasthana.

Time : 3hrs.

Weight : 30

संस्कृतभाषयोत्तराणि देयानि । देवनागरी लिपिरुपयोक्तव्या ।

- I अधोनिर्दिष्टेषु एकं पुटमनतिक्रम्य पञ्च कारिकाः पूरयित्वा व्याख्यात – 1x5=5
1. कालार्थकर्मणां योग हीनमिथ्यातिमात्रकः -----
  2. दर्शनस्पर्शनप्रश्नैः परीक्षेत च रोगिणम् -----
  3. चक्षुस्तेजोमयं तस्य विशेषात् श्लेष्मतो भयम् -----
  4. अर्धशक्त्या निषेव्यस्तु बलिभिः स्निग्धभोजिभिः -----
  5. मासैर्द्विसंख्यैर्माघाद्यैः -----
  6. सौम्यत्वाद्द्र सोमो हि -----
  7. शकृतः पिण्डिकोद्वेष्टप्रतिष्यायशिरोरुजः -----
  8. नित्यं हिताहारविहारसेवी -----
- II पुटद्वयमनतिक्रम्य अधोनिर्दिष्टेषु पञ्चानां प्रश्नानामुत्तराणि लिखत – 2x5=10
9. त्रिदोषाणाम् अहोरात्राद्यादिषु वृध्यादीन् कारिकाः समुल्लिख्य विशदयत ।
  10. आयुर्वेदे पादचतुष्टयं कारिकाः समुल्लिख्य विवृणुत ।

11. अभ्यङ्गेन जायमानान् गुणान्, तस्य निषेधविषयांश्च कारिकासहितं वर्णयत ।
12. व्यायामेन जायमानान् गुणान् तस्य निषेधविषयांश्च कारिकासाहाय्येन विशदयत ।
13. उत्तरायणदक्षिणायनकालौ कारिकाभिः सह प्रतिपादयत ।
14. ग्रीष्मे हितान्यहितानि च भक्ष्याणि पेयानि च कारिकाः संलिख्य वर्णयत ।
15. विकाराणामनुत्पत्यै संक्षेपतः अनुष्ठेयान् धर्मान् कारिकां विवृत्य वर्णयत ।
16. विण्मूत्रजेषु रोगेषु अनुष्ठेयानि कारिकासमुल्लेखनपुरःसरं निरूपयत ।

III अधोनिर्दिष्टेषु त्रयाणां प्रश्नानामुत्तररूपेण दीर्घान् प्रबन्धान् आरचयत -

5x3=15

17. सुखार्थाः सर्वभूतानामित्यारभ्य ग्रन्थकारेण दीयमानान् उपदेशान् संगृहीत ।
18. हिमर्तुं वर्णयित्वा तत्र कर्तव्यान् अकर्तव्यांश्च विशदीकुरुत ।
19. वर्षाकाले अनुष्ठेयान् अहितांश्च विशदीकुरुत ।
20. वसन्ते स्वास्थ्यरक्षणार्थम् अनुष्ठेयां चर्यां विशदयत ।
21. भेषजक्षपितानां शान्त्यै किं कर्तव्यम्?
22. ग्रीष्मचर्यां वर्णयत ।

SCHEME

Ayurveda and Hygiene

Ayurveda and Hygiene is introduced as a course in the P.G level, not with an intention to enable the student to attain scholarship in the subject, but, to enable him to enter into the introductory part and basic principles of Ayurveda, as it is considered as the monumental medicine of India, from the time immemorial. So, the setter of the question paper is directed to furnish the questions very simple and its meaning very clear. Setters are also directed to insist the students to quote the original verses from the text when answering the questions.

Three types of questions are to be asked. In the first type, 6 out of 8 questions should be answered. Here, two incomplete verses from each chapter are to be quoted for explanation and completion of the verses.

In the second type too, answer should be written for 5 questions out of 8, without omitting any chapter.

And in the last type, essay type answers are required for the questions, where, 3 questions should be answered out of 6. All the questions are to be written in Sanskrit and Devanagari script should be used.
